

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Stefan Krajewski

Warszawa, 30 września 2025 r.
znak sprawy: DHR.rn.058.5.2025

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 11882 w sprawie obniżenia i stosowania dopuszczalnych poziomów kadmu w żywności pochodzenia roślinnego, jego zawartości w nawozach dostępnych w Polsce, historii zmian i implementacji w Polsce przepisów w tym zakresie oraz możliwości zmiany (podwyższenia) obowiązujących norm

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację Posła Jarosława Sachajko w sprawie obniżenia i stosowania dopuszczalnych poziomów kadmu w żywności pochodzenia roślinnego, jego zawartości w nawozach dostępnych w Polsce, historii zmian i implementacji w Polsce przepisów w tym zakresie oraz możliwości zmiany (podwyższenia) obowiązujących norm, przedstawiam wyjaśnienia przygotowane we współpracy z Ministrem Zdrowia.

Proszę o tabelaryczne zestawienie obowiązujących ML kadmu (...) dla głównych kategorii roślin i ich przetworów, zgodnie z załącznikami do rozporządzenia (UE) 2023/915 (...)

Zestawienie wybranych najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu określonych w rozporządzeniu (UE) nr 2023/915¹ znajduje się w załączniku nr. 1 do pisma.

Dlaczego limity różnią się między grupami roślin?

Kadm został sklasyfikowany przez Międzynarodową Agencję ds. Badania Raka (IARC) do grupy I związków o stwierdzonej rakotwórczości dla człowieka. Wywiera działanie nefrotoksyczne oraz neurotoksyczne na rozwijający się ośrodkowy układ nerwowy. Wywołuje także choroby sercowonaczyniowe, osteomalację, uszkadza wątrobę oraz

¹ Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/915 z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów niektórych zanieczyszczeń w żywności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 (Dz. Urz. UE L 119 z 5.5.2023, str. 103).

powoduje niedobory żelaza, miedzi, cynku w organizmie. Kumuluje się w organizmie, szczególnie w części korowej nerek i w wątrobie.

Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) w 2009 r. po przeanalizowaniu aktualnego stanu wiedzy, wniósł o 2,8-krotne obniżenie tolerowanego tygodniowego pobrania (TWI) kadmu do wartości 2,5 µg/kg masy ciała wskazując jednocześnie, że żywność jest głównym źródłem narażenia na kadm dla wszystkich grup populacji. Źródłem ponad 80% pobrania kadmu z żywnością jest żywność pochodzenia roślinnego. Ze względu na wysokie spożycie oraz kumulowanie kadmu przechodzącego z gleby, największy wkład do pobrania tego pierwiastka wnoszą zboża i produkty zbożowe, warzywa, ziemniaki. W przypadku dzieci dochodzą słodycze, w tym czekolada, a w odniesieniu do niemowląt – żywność przeznaczona dla tej grupy populacji, szczególnie produkty zbożowe, warzywne, a także mleczne.

Obecność kadmu w środkach spożywczych zależy m.in. od położenia geograficznego obszaru upraw (różny rozkład naturalnej zawartości kadmu w skorupie ziemskiej), dostępności kadmu z gleby (różny stopień przechodzenia z gleby do roślin w zależności od pH), uprawy odmian roślin o różnej zdolności do kumulacji kadmu, a także czynników antropogenicznych jak rolnicze wykorzystanie osadów ściekowych, nawozów naturalnych i fosforowych.

Zróżnicowanie wymagań w zakresie najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu związane jest między innymi z różnym stopniem kumulowania w roślinach kadmu z gleby. Kadm jest pobierany przez rośliny z gleb zarówno przez system korzeniowy jak i liście. Z uwagi na łatwość pobierania tego pierwiastka przez system korzeniowy jest on kumulowany głównie w korzeniach roślin. Dzięki dużej podatności do akumulowania kadmu w korzeniach, warzywa i owoce rosnące na glebach zanieczyszczonych tym pierwiastkiem, zawierają stosunkowo mało tego metalu w częściach naziemnych. Stąd między innymi zróżnicowanie wymagań w ustawodawstwie dla tego toksycznego pierwiastka np. w przypadku warzyw.

W opinii naukowej z 2012 r. dotyczącej narażenia na kadm z dietą w populacji europejskiej EFSA wskazał na środki spożywcze o istotnym zanieczyszczaniu tym pierwiastkiem tj.: produkty na bazie kakao, skorupiaki, podroby jadalne, grzyby, nasiona oleiste, wodorosty morskie, mięczaki. Wśród produktów mogących wносить istotny udział do pobrania kadmu przez różne grupy populacji znalazły się: zboża i produkty zbożowe (26,9%), w tym chleb i bułki (11,7%); warzywa i produkty warzywne (16,0%), w tym warzywa liściaste (3,9%); korzenie i bulwy skrobiowe (13,2%) w tym ziemniaki (13,2%). Ponadto, produkty czekoladowe (4,3%) i mięczaki wodne (3,2%). Oszacowane narażenie w przypadku dzieci i dorosłych na poziomie 95. percentyla przekracza określoną przez EFSA wartość TWI.

Historia zmian i terminy: proszę o chronologię obniżień/zmian ML dla kadmu (...)

Poniżej przedstawiam istotne zmiany ustawodawstwa w zakresie najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu.

Rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 ustalające najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych² zostało zmienione:

- rozporządzeniem (UE) nr 420/2011³ – wprowadzającym wymagania dla suplementów diety składających się z suszonych małą, wyłączającym wodorosty morskie z domyślnych maksymalnych dopuszczalnych poziomów kadmu w owocach i warzywach, ujednolicającym przepisy dotyczące warzyw kapustnych liściowych z przepisami dotyczącymi innych warzyw liściastych,
- rozporządzeniem (UE) nr 488/2014⁴ - ustanowiono najwyższe dopuszczalne poziomy dla produktów przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci (Niemowlęta i małe dzieci stanowią grupę populacji szczególnie wrażliwą na toksyczne działanie metali ciężkich, dla której pobranie nawet śladowych ilości tych zanieczyszczeń związane jest z nieodwracalnymi zmianami, szczególnie w ośrodkowym układzie nerwowym. Wymagania te zaczęły obowiązywać od dnia 1 stycznia 2015 r., aby zapewnić wystarczającą ilość czasu na dostosowanie się do nowych wymagań), wyrobów kakaowych i czekoladowych, w zależności od zawartości suchej masy kakaowej (limity te zaczęły obowiązywać od 1 stycznia 2019 r.), zmieniono limity dla niektórych gatunków ryb, podwyższono limity dla chrzanu pospolitego, pasternaku, selera naciowego i salsefii,
- rozporządzeniem (UE) nr 2021/1323⁵ - obniżono wymagania w zakresie kadmu w ziarnie zbóż, a także warzywach, owocach i produktach oraz ustalono nowe wartości NDP dla produktów, dla których do tej pory takich wymagań nie określono np. nasiona oleiste, orzechy. Żywność, która została wprowadzona do obrotu przed wejściem w życie rozporządzenia mogła pozostać na rynku do 28 lutego 2022 r.

Obecnie obowiązujące rozporządzenie (UE) nr 2023/915 zostało zmienione rozporządzeniem (UE) nr 2023/1510⁶, wprowadzającym zmiany w zakresie wartości NDP dla kadmu w grzybach hodowlanych oraz ustalenie odrębnego wymagania dla orzechów chufa.

² Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1881/2006 z dnia 19 grudnia 2006 r. ustalające najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych (Dz. Urz. WE L 364 z 20.12.2006, str. 5).

³ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 420/2011 z dnia 29 kwietnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 ustalające najwyższe dopuszczalne poziomy niektórych zanieczyszczeń w środkach spożywczych (Dz. Urz. WE L 111 z 30.4.2011, str. 3).

⁴ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 488/2014 z dnia 12 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 w odniesieniu do najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu w środkach spożywczych (Dz. Urz. UE L 138 z 13.5.2014, str. 75).

⁵ Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/1323 z dnia 10 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006 w odniesieniu do najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu w niektórych środkach spożywczych (Dz. Urz. UE L 288 z 11.8.2021, str. 13).

⁶ Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/1510 z dnia 20 lipca 2023 r. zmieniające rozporządzenie (UE) 2023/915 w odniesieniu do najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu w orzechach tygrysi i niektórych grzybach uprawnych (Dz. Urz. UE L 184 z 21.7.2023, str. 21).

Dane z nadzoru: ile próbek roślin/żywności roślinnej w Polsce przekroczyło ML Cd w ostatnich 3 latach?

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej weryfikują spełnianie przez żywność wymagań zawartych w rozporządzenia (UE) nr 2023/915 podczas urzędowych kontroli, w tym poprzez pobieranie próbek żywności i wykonanie w tych próbkach badań w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia, w tym kadmu zgodnie z rocznym „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS”. Sposób agregacji i klasyfikacji danych rocznych z realizacji ww. Planu gromadzonych na poziomie kraju w Głównym Inspektoracie Sanitarnym pozwala na określenie liczby próbek zbadanych (i liczby analogicznie zdyskwalifikowanych) ogólnie na wszystkie metale szkodliwe dla zdrowia. Nie wyodrębnia się tutaj poszczególnych metali. Z ww. danych wynika, że w ostatnich 3 latach zdyskwalifikowano następujące liczby próbek żywności z uwagi na niespełnianie wymagań dotyczących zawartości metali szkodliwych dla zdrowia (łącznie):

- w 2022 r. 36 próbek – 0,7% w stosunku do zbadanych ogółem (próbki pochodziły z grup: warzywa ogrodowe i ich podstawowe produkty pochodne z wyłączeniem grzybów, owoce i ich podstawowe produkty pochodne, ziarna i produkty na bazie ziaren, grzyby, owoce morza i produkty z nich uzyskane);
- w 2023 r. 28 próbek – 0,4% w stosunku do zbadanych ogółem (próbki pochodziły z grup: warzywa ogrodowe i ich podstawowe produkty pochodne z wyłączeniem grzybów, składniki gorących napojów i naparów/nasiona (kawa, kakao i podobne), suplementy diety i podobne preparaty, owoce i ich podstawowe produkty pochodne, grzyby, mleko i produkty mleczne (nabiał), żywność dla niemowląt i małych dzieci),
- w 2024 r. 20 próbek – 0,3% w stosunku do zbadanych ogółem (próbki pochodziły z grup: warzywa ogrodowe i ich podstawowe produkty pochodne z wyłączeniem grzybów, ziarna i produkty na bazie ziaren, żywność dla określonych grup, owoce i ich podstawowe produkty pochodne, nasiona i owoce oleiste, żywność dla niemowląt i małych dzieci, substytuty mięsa i nabiału).

W okresie od września 2022 r. do września 2025 r. do pojedynczego punktu kontaktowego dla systemów RASFF⁷ i AAC⁸ w Głównym Inspektoracie Sanitarnym zgłoszone zostały powiadomienia RASFF dotyczące przekroczenia dopuszczalnych poziomów kadmu w żywności pochodzenia roślinnego wskazane w tabelach zawartych w załączniku nr 2 do pisma. Powiadomienia były zgłaszane zarówno przez organy urzędowej kontroli żywności w Polsce, jak i w innych krajach członkowskich. Produkty objęte tymi powiadomieniami pochodziły z Polski lub z innych krajów, co wskazano w tabelach. Produkty, w których stwierdzono przekroczenie maksymalnego poziomu kadmu nie mogą być wprowadzane do obrotu zgodnie z art. 2 rozporządzenia (UE) nr 2023/915. Ze względu na ograniczony czas przygotowania wkładu do

⁷ System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (ang. Rapid Alert System for Food and Feed)

⁸ System współpracy i pomocy administracyjnej (ang. Administrative Assistance and Cooperation)

odpowiedzi na interpelację, informacja o podjętych działaniach w każdej wskazanej w tabelach indywidualnej sprawie nie jest dostępna.

Wytyczne dla rolników: czy resorty/inspekcje opracowały praktyczne zalecenia dla gospodarstw zmniejszające ryzyko przekroczeń (...)

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi corocznie przekazuje Instytutowi Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB środki finansowe w formie dotacji celowej na realizację zadania „Upowszechnianie zasad racjonalnego nawożenia”. Kluczowym elementem tego zadania są szkolenia propagujące dobre praktyki rolnicze w zakresie racjonalnego nawożenia, w tym wapnowania gleb oraz w zakresie obowiązujących norm prawnych. Szkolenia są bezpłatne, w formule on-line z możliwością zadawania pytań, skierowane do producentów rolnych, doradców, pracowników stacji chemiczno-rolniczych oraz innych zainteresowanych osób. Tematyka poruszana na szkoleniach obejmuje:

- racjonalne nawożenie w praktyce,
- rolnictwo precyzyjne w kontekście nawożenia,
- wykorzystywanie danych satelitarnych,
- zakres badań wykonywanych w okręgowych stacjach chemiczno-rolniczych,
- nawozy naturalne i biogaz.

Ponadto w ramach realizacji tego zadania powstała strona internetowa Dobre Praktyki Rolnicze - Racjonalna gospodarka nawozami (<https://dpr.iung.pl/>), na której zamieszczane są informacje o tym: jak, ile, czym i kiedy nawozić aby uzyskać dobry plon i nie zanieczyszczać środowiska, a jednocześnie postępować zgodnie z przepisami polskiego prawa i regulacjami międzynarodowymi. Na stronie dostępne są np.: „Poradnik wapnowania gleb na gruntach ornych”, „Poradnik dla rolników w zakresie przeciwdziałania erozji gleb”, „Poradnik dla rolników w zakresie racjonalnego stosowania nawozów pochodzenia organicznego”, „Zasady ustalania dawek wapna w doradztwie nawozowym nowe zalecenia w zakresie wapnowania gleb gruntów ornych oraz trwałych użytków zielonych”.

Badania (analizę) gleb producenci rolni mogą zlecić okręgowym stacjom chemiczno-rolniczym, wykonującym zadania związane z agrochemiczną obsługą rolnictwa.

Ponadto od 2022 r. przy planowaniu nawożenia gleb rolnicy mogą korzystać z bezpłatnej aplikacji INTER-NAW opracowanej przez konsorcjum: Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Warszawie, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach oraz Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – PIB w Falentach. Jest to dostępny dla wszystkich zainteresowanych rolników interaktywny system wspierania decyzji agrochemicznych, służący do planowania nawożenia, w tym wapnowania na gruntach ornych oraz trwałych użytkach zielonych. Rolnik może korzystać z INTER-NAW samodzielnie, generując niezbędne dane (np. dawki nawozów, plan nawożenia, bilans N) lub z udziałem doradcy. Z programu można korzystać za pośrednictwem

przeglądarki lub aplikacji mobilnej dostępnych na stronie Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej <https://www.schr.gov.pl/>.

Ministerstwo również upowszechnia zasady racjonalnego nawożenia pod adresem: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/racjonalne-nawozenie> oraz zamieszczając w aktualnościach na stronie internetowej MRiRW i portalach społecznościowych informacje o dostępnych szkoleniach z racjonalnego nawożenia z kilkudniowym wyprzedzeniem.

Proszę wskazać obowiązujące limity Cd w nawozach (...)

Zgodnie z załącznikiem I cz. II rozporządzenia (UE) nr 2019/1009⁹ zanieczyszczenia kadmem nie mogą przekraczać następujących wartości dopuszczalnych dla:

- nawozów organicznych, nieorganicznych polepszaczach gleby, podłoży do upraw i biostymulatorów - 1,5 mg kadmu/kg suchej masy,
- nawozów organiczno-mineralnych i nieorganicznych nawozów makroskładnikowych:
 - w przypadku gdy całkowita zawartość fosforu w nawozie jest mniejsza niż 5 % (m/m) w przeliczeniu na pięciotlenek fosforu: 3 mg kadmu/kg suchej masy; lub
 - w przypadku gdy całkowita zawartość fosforu w nawozie jest równa lub większa niż 5 % (m/m) w przeliczeniu na pięciotlenek fosforu: 60 mg kadmu/kg pięciotlenku fosforu,
 - nieorganicznych nawozów mikroskładnikowych 200 mg kadmu/kg całkowitej zawartości mikroskładników,
 - środków wapnujących i organicznych polepszaczy gleby - 2 mg kadmu/kg suchej masy.

Natomiast zgodnie z § 13 rozporządzenia w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu¹⁰ dopuszczalna zawartość kadmu w nawozach organicznych i organiczno-mineralnych, organicznych i organiczno-mineralnych środkach wspomagających uprawę roślin oraz w produktach pofermentacyjnych nie przekracza 5 mg/kg suchej masy, zaś w nawozach mineralnych i środkach wspomagających uprawę roślin pochodzenia mineralnego nie przekracza:

- w wapnie nawozowym: 8 mg/kg tlenu wapnia,
- w wapnie nawozowym zawierającym magnez 15 mg/kg sumy tlenu wapnia i tlenu magnezu,
- w pozostałych nawozach mineralnych i środkach wspomagających uprawę roślin pochodzenia mineralnego 50 mg/kg masy tego nawozu albo środka.

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 (Dz. Urz. UE L 170 z 25.6.2019, str. 1).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 sierpnia 2024 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2024 r. poz. 1261).

Jaka jest rzeczywista zawartość Cd w nawozach sprzedawanych na terytorium RP?

Mając na uwadze, że w legislacji europejskiej nie funkcjonuje określenie „produkty fosforowe” natomiast w przepisach krajowych używa się terminu „nawozy fosforowe” rozumianego jako nawozy jednoskładnikowe, wyniki dotyczące zarówno produktów nawozowych UE, jak i produktów krajowych, przedstawiono z podziałem na produkty zawierające mniej niż 5 % oraz 5 % lub więcej fosforu całkowitego w przeliczeniu na P_2O_5 . W odniesieniu do nawozów organiczno-mineralnych wprowadzanych do obrotu na podstawie legislacji krajowej zawartość fosforu całkowitego we wszystkich badanych próbkach wynosiła poniżej 5 % w przeliczeniu na P_2O_5 .

W poniższej tabeli przedstawiono wartości minimalne, mediany oraz wartości maksymalne zawartości kadmu, określone na podstawie uzyskanych wyników analiz próbek nawozów pobranych przez inspektorów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) w ramach kontroli prowadzonych w latach 2022-2024. Do obliczeń wartości mediany wynikom poniżej granicy oznaczalności przypisano wartość równą zero. Dla celów porównawczych wskazano również dopuszczalne limity zawartości kadmu dla poszczególnych kategorii produktów.

Produkt	Minimum	Mediana	Maksimum
produkty nawozowe UE nawozy mineralne i organiczno-mineralne z oznakowaniem CE zawierające mniej niż 5 % fosforu całkowitego w przeliczeniu na P_2O_5	Zawartość kadmu (mg/kg s.m.)		
	0,0	0,0	2,0
	Dopuszczalna zawartość kadmu wg Rozporządzenia UE 2019/1009		
	3 mg/kg s.m.		
produkty nawozowe UE nawozy mineralne i organiczno-mineralne z oznakowaniem CE zawierające 5 % lub więcej fosforu całkowitego w przeliczeniu na P_2O_5	Zawartość kadmu (mg/kg P_2O_5)		
	0,0	14,8	54,0
	Dopuszczalna zawartość kadmu wg. Rozporządzenia UE 2019/1009		
	60 mg/kg P_2O_5		
produkty krajowe nawozy mineralne zawierające mniej niż 5 % fosforu całkowitego w przeliczeniu na P_2O_5	Zawartość kadmu (mg/kg)		
	0,0	0,0	5,9
	Dopuszczalna zawartość kadmu wg. Rozporządzenia MRiRW z 9 sierpnia 2024 (Dz.U 2024, poz. 1261)		
	50 mg/kg		
produkty krajowe nawozy mineralne zawierające 5 % lub więcej fosforu całkowitego w	Zawartość kadmu (mg/kg)		
	0,0	1,1	1,8

przeliczeniu na P ₂ O ₅	Dopuszczalna zawartość kadmu wg. Rozporządzenia MRiRW z 9 sierpnia 2024 (Dz.U 2024, poz. 1261)		
	50 mg/kg		
produkty krajowe nawozy organiczno-mineralne zawierające mniej niż 5 % fosforu całkowitego w przeliczeniu na P ₂ O ₅	Zawartość kadmu (mg/kg s.m.)		
	0,0	0,3	2,8
	Dopuszczalna zawartość kadmu wg. Rozporządzenia MRiRW z 9 sierpnia 2024 (Dz.U 2024, poz. 1261)		
	5 mg/kg s.m.		

Kontrola rynku nawozów (...)

Zgodnie z art. 30 ustawy o nawozach i nawożeniu¹¹ PIORiN sprawuje nadzór nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, środków wspomagających uprawę roślin i produktów pofermentacyjnych.

Analizy próbek pobieranych w ramach prowadzonych kontroli wykonywane są w laboratoriach okręgowych stacji chemiczno-rolniczych (art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy o nawozach i nawożeniu) lub laboratoriach, którym inspektor (art. 34 pkt 2 lit. b ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa¹²), powierzył wykonywanie badań.

Oznaczenie zawartości kadmu w nawozach jest wykonywane metodą płomieniowej absorpcyjnej spektrometrii atomowej (FAAS) lub optycznej spektrometrii atomowej ze wzbudzeniem w plazmie indukcyjnie sprzężonej (ICP- OES) po uprzednim przeprowadzeniu mineralizacji próbek w mocnych kwasach. W laboratoriach stosowane są odpowiednie normy: PN-C-87070-04:1992/Az1:1997, PN-EN 16964: 2018-03, PN-EN 16319+A1: 2016 lub wewnętrzne procedury badawcze.

W latach 2022 – 2024 w pobranych próbkach nawozów nie stwierdzono niezgodności w odniesieniu do zawartości kadmu.

Czy Polska może podnieść (złagodzić) ML kadmu w żywności ponad poziomy określone w (UE) 2023/915?

Regulacje prawne w zakresie najwyższych dopuszczanych poziomów zanieczyszczeń w żywności mogą być projektowane i wprowadzane jedynie na poziomie unijnym.

Podejmowanie inicjatyw legislacyjnych w tym zakresie należy do Komisji Europejskiej. Działania legislacyjne w tym obszarze nie mogą być prowadzone na gruncie prawa krajowego. Wnioski do Komisji Europejskiej dotyczące zmian poziomów zanieczyszczeń w żywności mogą być zgłaszane w ramach grup roboczych Komisji, podczas których stanowiska co do poszczególnych limitów są dyskutowane

¹¹ Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2024 r. poz. 105).

¹² Ustawa z dnia 13 lutego 2020 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (Dz. U. z 2023 r., poz. 1992).

i uzgadniane ze wszystkim państwami członkowskimi UE. Jednakże podkreślenia wymaga, że wszelkie propozycje zmian w tym zakresie wymagają merytorycznie uzasadnionego stanowiska, które musi być oparte na konkretnych danych, ocenie ryzyka oraz musi uwzględniać przede wszystkim bezpieczeństwo konsumenta. Argumenty dotyczące ewentualnego braku możliwości produkcji produktów rolnych, które spełniałyby określone wymagania dotyczące najwyższych dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń np. kadmu muszą być poparte wynikami badań. Argumenty te mogły być zgłaszane uprzednio na etapie projektowania regulacji obniżających aktualne wymagania dotyczące maksymalnych poziomów kadmu w żywności.

Zgodnie z przyjętą praktyką wszelkie instrukcje na posiedzenia gremiów UE są przez Główny Inspektorat Sanitarny szeroko konsultowane, w tym z organizacjami przemysłu spożywczego w celu ujednolicenia oraz uzgodnienia stanowiska Polski. Czas prowadzonych konsultacji projektów instrukcji jest kluczowym momentem, kiedy można brać czynny udział w procesie decyzyjnym oraz proponować zmiany stanowiska Polski do konkretnego dokumentu UE. Przy czym potencjalne zmiany stanowiska Polski muszą zostać odpowiednio merytorycznie uzasadnione (np. poparte reprezentatywnymi wynikami badań).

Czy Polska może podnieść dopuszczalną zawartość Cd w nawozach? (...) dla produktów CE i dla produktów krajowych.

Jak zaznaczono w preambule do rozporządzenia (UE) nr 2019/1009 „zgodnie z art. 114 ust. 5 TFUE, jeżeli państwo członkowskie uzna za konieczne wprowadzenie nowych przepisów krajowych, na przykład przepisów ograniczających zawartość kadmu w nawozach fosforowych, w oparciu o nowe dowody naukowe dotyczące ochrony środowiska lub środowiska pracy ze względu na specyficzny problem tego państwa członkowskiego, który pojawił się po przyjęciu niniejszego rozporządzenia, państwo to powinno notyfikować Komisji przewidywane przepisy oraz powody ich wprowadzenia. W każdym z tych przypadków Komisja powinna sprawdzić zgodnie z art. 114 ust. 6 TFUE, czy notyfikowane przepisy krajowe nie są środkiem arbitralnej dyskryminacji, ukrytym ograniczeniem w handlu lub przeszkodą w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego.”.

Ustanowione w przepisach krajowych dopuszczalne zawartości kadmu mogą być zmienione. Należy jednak zauważyć, że prowadzone przez PIORiN kontrole nie wykazały przekroczeń. Ponadto przy obniżonych NDP dla żywności, podniesienie dopuszczalnych poziomów kadmu w nawozach spowoduje zwiększenie wprowadzania kadmu do gleb i w efekcie dodatkowo utrudni rolnikom wyprodukowanie produktów rolnych spełniających te normy.

Stanowisko rządu: czy Rząd RP planuje wystąpić na forum UE o rewizję ML Cd (dla określonych kategorii roślin, np. warzywa owocujące) albo o modyfikację zakresu FPR dot. nawozów (np. przegląd progu 60 mg Cd/kg P O)?

Aktualnie w ramach prac Grupy Roboczej ds. Zanieczyszczeń Środowiskowych i Przemysłowych (ENVI), w celu ochrony konsumentów, diskutowana jest kwestia wprowadzenia wymagań m.in. dla kadmu w wodorostach. Podstawą zmian w tym zakresie są dane zgromadzone w oparciu o zalecenie Komisji (UE) nr 2018/464

w sprawie monitorowania metali i jodu w wodorostach morskich (...) ¹³ oraz opinia EFSA z 2023r. „Dietary exposure to heavy metals and iodine intake via consumption of seaweeds and halophytes in the European population”. Nie są planowane w najbliższym czasie inne zmiany w odniesieniu do kadmu.

Ustalone w rozporządzeniu (UE) nr 2019/1009 limity zawartości kadmu w produktach nawozowych CE są wynikiem trudnego kompromisu, czego wyrazem jest to, że Komisja Europejska nie może zmienić tych wartości aktem delegowanym (art. 42 tego rozporządzenia). Stanowisko Polski, prezentowane przez Ministerstwo Rozwoju podczas prac na projektem rozporządzenia, było konsultowane z polskimi producentami nawozów, jak również Krajową Radą Izb Rolniczych.

Zgodnie z art. 49 rozporządzenia (UE) nr 2019/1009 Komisja Europejska jest zobowiązana do 16 lipca 2026 r. przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie oceniające stosowanie tego rozporządzenia i jego ogólne skutki pod względem realizacji jego celów. Sprawozdanie to ma zawierać przegląd wartości dopuszczalnych dla zawartości kadmu w nawozach fosforowych z myślą o ocenie wykonalności obniżenia tych wartości dopuszczalnych do odpowiedniego poziomu na podstawie dostępnych technologii i dowodów naukowych w zakresie narażenia na kadm i akumulacji w środowisku, z uwzględnieniem czynników środowiskowych, w szczególności w kontekście warunków glebowych i klimatycznych, czynników zdrowotnych, a także czynników społeczno-ekonomicznych, w tym rozważań z punktu widzenia bezpieczeństwa dostaw.

Mapy ryzyka i monitoring gleb (...)

Stały monitoring całkowitych zawartości kadmu w glebie jest prowadzony w ramach programu "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" i stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Obowiązek prowadzenia takich badań wynika m.in. z ustawy Prawo Ochrony Środowiska¹⁴.

Celem badań jest kontrola szerokiego zakresu parametrów gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, w tym zanieczyszczeń gleb, zachodzących pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Informacje o Programie oraz wyniki badań dostępne są na stronie internetowej: https://www.gios.gov.pl/chemizm_gleb/index.php?mod=monit. Wyniki badań z kampanii 2025 będą dostępne w połowie listopada 2025 r.

¹³ Zalecenie Komisji (UE) 2018/464 z dnia 19 marca 2018 r. w sprawie monitorowania metali i jodu w wodorostach morskich, halofitach i produktach na bazie wodorostów morskich (Dz. Urz. UE L 78 z 21.3.2018, str. 16).

¹⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.).

Zawartości metali śladowych zostały ocenione w oparciu o rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi¹⁵, oraz wytycznych IUNG (1993), opartych na całkowitych zawartościach metali i właściwościach gleby (odczyn, zawartość części spławialnych, zawartość próchnicy).

W związku z tym, że w większości punktów monitoringowych (87,5%) zawartość kadmu oznaczona została poniżej poziomu oznaczalności $<0,50 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1}$ do obliczenia średniej zawartości kadmu przyjęto te wartości jako połowę poziomu oznaczalności – $0,25 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1}$. Średnia zawartość kadmu wyniosła $0,65 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1}$. Mediana zawartości kadmu w 2020 r. wyniosła $<0,50 \text{ mg} \cdot \text{kg}^{-1}$. W 2020 r. w 3 lokalizacjach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej zawartości kadmu. Wszystkie punkty zlokalizowane są w woj. śląskim. Stosując kryteria oceny zawarte w wytycznych IUNG w 5 punktach występują gleby zanieczyszczone kadmem. Pozostałe gleby są niezanieczyszczone tym pierwiastkiem (stopnie 0 i I).

Działania osłonowe: czy przewiduje się czasowe mechanizmy wsparcia dla gospodarstw dotkniętych przekroczeniami (...)?

Należy zauważyć, że prowadzenie produkcji rolnej zgodnie z dobrymi praktykami, w szczególności stosowanie racjonalnego nawożenia i regularne stosowanie wapnowania gleb zakwaszonych eliminuje ryzyko wystąpienia przekroczeń NDP dla kadmu w płodach rolnych. W związku z tym nie ma potrzeby wprowadzania nowych instrumentów wsparcia dla rolników w tym zakresie. Natomiast Ministerstwo będzie nadal zachęcać do korzystania z dostępnych form szkoleń i doradztwa w tym zakresie.

Jednocześnie przypominam, że w latach 2019-2023 zostały przeznaczone środki w wysokości 300 mln zł na program priorytetowy NFOŚiGW pn. „Ogólnopolski program środowiskowej regeneracji gleb poprzez ich wapnowanie”. Program cieszył się ogromnym zainteresowaniem i polegał na wsparciu zakupu nawozów wapniowych.

Z wyrazami szacunku

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Stefan Krajewski

/podpisano elektronicznie/

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz. U. poz. 1395).

Załączniki:

1. Zestawienie wybranych najwyższych dopuszczalnych poziomów kadmu określonych w rozporządzeniu (UE) nr 2023/915 w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów niektórych zanieczyszczeń w żywności
2. Powiadomienia RASFF dotyczące przekroczenia dopuszczalnych poziomów kadmu w żywności pochodzenia roślinnego

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów